

Uvodnik dvanaestoga broja

Ovaj 12. broj Lahora bavi se nekolicinom lingvističkih tema: usvajanjem hrvatskoga jezika u najranijoj dobi, usporedbom odnosa hrvatskih i ruskih govornika prema anglizmima, sličnostima i razlikama u tipu hrvatske dvojezične zajednice u dvjema zemljama, uporabom lutke u nastavi inojezičnoga hrvatskoga, a pojavila su se i dva rada koja se bave pojmovima i nazivima.

Članci i osvrti

U jezgrenoj rubrici Lahora, jedinoj obaveznoj, nalaze se četiri znanstvena rada. Dva su od njih nastala u okviru istraživačkih projekata.

Rad *Obavijesna vrijednost morfoloških i semantičkih ukazivača u određivanju vršitelja radnje u hrvatskom jeziku* bavi se jezičnim razvojem dviju skupina govornika hrvatskoga jezika: djece koja usvajaju hrvatski kao materinski i odraslih učenika hrvatskoga kao inoga jezika. Istraživanjem se potvrdila važnost jezičnoga unosa te teorijske postavke novijega modela, objedinjenoga kompeticijskoga modela, koji smatra da su usvajanje materinskoga i inoga jezika ista vrsta kognitivnoga procesa. Stoga je rad teorijski vrlo važan. U radu se uvodi novi naziv *ukazivač* (engl. *key*), koji je dosad uglavnom bio navođen kao ključ.

Rad su napisale su tri autorice. Prva je suautorica Gordana Dobravac, profesorica engleskoga i talijanskoga jezika. Nedavno je doktorirala radom koji se bavi hrvatskim jezikom u okviru kognitivne neuroznanosti (psiholingvistička i neurolingvistička obrade prvoga i inoga jezika te tematskih uloga u hrvatskome). Završila je interdisciplinarni sveučilišni poslijediplomski studij *Jezik i kognitivna neuroznanost* Sveučilišta u Zagrebu, a tijekom studija gotovo je dvije godine bila na istraživačkomu boravku u SAD, na Sveučilištu u Pittsburgu (drugu godinu kao Fulbrightov stipendist).

Druga je suautorica Lidija Cvikić, docentica na Katedri za hrvatski jezik i književnost, scensku i medijsku kulturu Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu — Odsjek u Petrinji, gdje predaje Hrvatski standardni jezik, Hrvatski jezik, Hrvatsku gramatiku i Hrvatski pravopis na Učiteljskomu studiju. Treća je suautorica Jelena Kuvač-Kraljević, docentica na Odsjeku za logopediju Fakulteta za edukacijske i rehabilitacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, gdje predaje Logopedsku dijagnostiku i Znanstveno istraživačke metode u logopediji, a sudjeluje u nastavi na kolegijima Psiholingvistika, Razvojna psiholingvistika, Dvojezičnost i posebne jezične teškoće. Predaje i na dva doktorska studija.

Rad *Tipovi slavenskih standardnih jezika — korpusno-lingvistička usporedba standardnojezičnih obilježja hrvatskoga i ruskoga jezika* bavi se anglicizmima, popularnom standardološkom temom, koju osim u rječnicima i stručnim radovima proučava i na vrlo modernoj građi, internetskim forumima i blogovima. Rad je sociolingvistički usmjeren, navodi stavove jezičnih stručnjaka, ali i govornika hrvatskoga i ruskoga, no pokazuje i dokazuje kakva je jezična uporaba u odnosu na iskazane stavove. Veću usklađenost istraženih stavova hrvatskih stručnjaka i korisnika s jezičnom uporabom na odabranoj građi tumači i tipom standardnoga jezika kojemu hrvatski pripada. Rad je nastao u okviru projekta koji teorijski i iskustveno istražuje tipove slavenskih standardnih jezika (*Typen slavischer Standardsprachen. Theoretische und empirische Untersuchungen von aktuellen Merkmalskorrelationen im Kroatischen und Russischen*) na Sveučilištu Justus Liebig iz Giessena (Njemačka) koji vodi Monika Wingender, a potpomoglo ga je Njemačko istraživačko društvo (*Deutsche Forschungsgemeinschaft — DFG*).

Prva je suautorica, Ivana Barkijević, profesorica hrvatskoga jezika i književnosti te komparativne književnosti, znanstvena suradnica na tom projektu. Dvije je godine bila lektorica hrvatskoga i srpskoga na Slavenskomu institutu toga sveučilišta. Sada je i lektorica bosanskoga, hrvatskoga i srpskoga na Sveučilištu u Tübingenu. Osim jezičnih tečajeva držala je nastavu na većem broju jezičnih i kulturnih kolegija, kao što su Prevođenje s njemačkoga na hrvatski i hrvatskoga na njemački, Funkcionalni stilovi, Frazeologija, Jezik gospodarstva, Germanizmi, Jezik mladih, Fonetika, Jezična kultura, politika i planiranje u slavenskim zemljama.

Daniel Müller, drugi suautor, magistar je slavistike, istočnoeuropske povijesti i kulture, koji se školovao na Sveučilištu Ruhr u Bochumu (Njemačka) i Ruskomu državnomu humanističkomu sveučilištu u Moskvi (Rusija). Također je zaposlen kao znanstveni suradnik na spomenutomu projektu Sveučilištu Justus Liebig iz Giessena. Predaje Uvod u slavističko jezikoslovlje za rusiste i poloniste te Znanstveno pisanje.

U radu *Društvenojezični utjecaj na dvojezičnost — hrvatske dvojezične zajednice u Istri i Beču* uspoređuju se dvije različite skupine dvojezičnih govornika kojima je jedan od dvaju jezika hrvatski kao ini jezik. Jedna su skupina dvojezični hrvatski govornici kojima je hrvatski drugi jezik jer su manjinski govornici talijanskoga u Hrvatskoj, dakle zemlji gdje je hrvatski službeni i glavni okolinski jezik. Druga su skupina dvojezični hrvatski govornici u Austriji kojima je hrvatski nasljedni jezik jer su useljenici u zemlji u kojoj je njemački službeni i glavni okolinski jezik. U radu se govori o dvojezičnosti i njezinim prednostima, ali i o tomu kako su za razlike u utvrđenim prednostima dvojezičnih govornika odgovorna društvena i društvenoekonomska obilježja zajednice kojoj pripadaju. U radu se raspravlja i o nazivu i obilježjima pojma *jezične zajednice* pa je koristan i terminološki.

loški. Istraživanje se temelji na građi prikupljenoj istraživanjem u okviru međunarodnoga projekta Instituta Ludwig Boltzman u Beču koji se bavio dječjim jezičnim razvojem (*Sprachentwicklung in Kinder*). Projekt je trajao nekoliko godina, a hrvatski su istraživači bili suradnici laboratorija Polin.

Prva je suautorica *Gordana Hržica*, znanstvena novakinja na projektima Laboratorija za psiholingvistička istraživanja *Polin* Edukacijsko-rehabilitacijskoga fakulteta (ERF) Sveučilišta u Zagrebu, gdje sudjeluje u nastavi na kolegijima Temelji hrvatskoga jezika, Računalna obrada dječjega jezika, Dvojezičnost/Višejezičnost, a održava i seminare na kolegiju Razvojna psiholingvistika. Nedavno je doktorirala radom koji se bavi trima kategorijama u usvajanju hrvatskoga jezika: aspektom, vremenom i akcionalnošću. Druga je suautorica *Nevena Padovan*, doktorska studentica koja nekoliko godina surađuje na projektima projektima Laboratorija Polin, a od prošle je godine na Odsjeku neuroznanosti Sveučilišta u Kaliforniji, San Diego (SAD), najprije kao stipendist NZZ bila, a sada kao gost Sveučilišta.

Treća je suautorica *Melita Kovačević*, profesorica na Odsjeku za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskoga fakulteta, gdje održava nastavu na kolegijima Psiholingvistika, Razvojna psiholingvistika, Neurolingvistika, Dvojezičnost/Višejezičnost te Dvojezičnost i posebne jezične teškoće. Ona je i voditeljica Laboratorija za psiholingvistička istraživanja ERF-a, osnivačica i voditeljica interdisciplinarnoga poslijediplomskoga studija *Jezik i kognitivna neuroznanost* te prorektorica za znanost i tehnologiju Sveučilišta u Zagrebu. Predaje nekoliko kolegija i na dva doktorska studija.

Rad *Upotreba lutke u poučavanju hrvatskoga kao inoga jezika* kao glavnu temu navodi prednost i mogućnost uporabe lutke u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika, iako donosi i opće podatke o povijesti lutkarstva. Pokazuje se i da se lutka može rabiti u nastavi s učenicima hrvatskoga različite dobi, ne samo s djecom. Rad raščlanjuje oblike provođenja jezičnih aktivnosti s lutkom prema polazištu i motivaciji, a navodi i pozitivne utjecaje lutke na ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom.

Autorica je *Livija Kroflin*, diplomirana komparativistica i anglistica, magistar znanosti te dvadesetogodišnja suradnica, voditeljica i ravnateljica PIF-a. Sada na Odsjeku za kazališnu umjetnost Umjetničke akademije Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku vodi program za lutkarstvo i predaje kolegije iz povijesti i estetike lutkarstva.

Pojmovi i nazivlje

Prvi rad u drugoj recenziranoj rubrici, *Slovo i slovo pis španjolskoga i hrvatskoga jezika*, sadržajno obuhvaća oba dijela naziva rubrike. Bavi se višeznačnicom *slovo* kao nazivom i pojmom, a predstavlja i slovne mogućnosti obaju jezika. Rad pokazuje kako je tako jednostavan pojam kao što je slovo

može izazivati teškoće u ovladavanju inim jezikom ako se poimanje u jednom jeziku razlikuje od drugoga. Autorice su predložile i nekoliko novih naziva. Suautorice su Zrinka Jelaska, profesorica hrvatskoga i fonetike, koja je zaposlena na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Maša Musulin, profesorica hrvatskoga i španjolskoga jezika koja je vanjski suradnik na Odsjeku za romanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje predaje dva kolegija, Leksičku tvorbu u suvremenom španjolskom jeziku i Španjolsku leksikologiju i leksikografiju.

Drugi rad *Grafem kao višeznačnica* napisala je Maša Musulin. Iako je rad stručni i prilično kratak, dopunjuje prethodni, znatno opsežniji rad jer raščlanjuje pojam grafem koji je katkad istoznačnica slovu, a katkad raznoznačnica. Rad je koristan jer upozorava na kroatistima nedovoljno poznate teškoće tzv. lažnih parova u stranim jezicima koji *grafem* najčešće rabe u drugim značenjima, posebno u slučajevima tzv. nijemih slova.

Prikazi

Treća rubrika u ovome broju sadrži dva članka. Prvi, *Gramatika roda*, predstavlja istoimenu knjigu mlade hrvatske kroatistice, doktorice znanosti Tatjane Pišković, znanstvene novakinje na Katedri za hrvatski standardni jezik Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Autorica je Mia Lugović, profesorica hrvatskoga jezika i književnosti te diplomirani fonetičar, koja je vanjska suradnica Croaticuma Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Drugi prikaz, *Novi prijedlozi u hrvatskom rječotvorju*, predstavlja osobni leksikografski priručnik Ivana Branka Šamije, istraživača imotskoga idioma. Napisala ga je Tomislava Bošnjak-Botica, profesorica hrvatskoga i francuskoga jezika, zaposlena kao znanstvena novakinja na Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Ovoga je mjeseca doktorirala radom koji raščlanjuje glagolsku vrstu kao kategoriju. Vanjski je suradnik Odsjeka za romanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predaje Hrvatski za prevoditelje.

Novosti

Treba napomenuti da je Lahor uvršten i u DOAJ — *The Directory of Open Access Journals* (<http://www.doaj.org>). To je mrežna stranica Sveučilišta u Lundu koja uključuje znanstvene i stručne časopise koji su besplatno dostupni za čitanje, preuzimanje, pretraživanje ili povezivanje. Uvjet su za uključenost u DOAJ standardi visoke kakvoće časopisa koja se postiže recenzijama i uredničkom kontrolom.

Glavna urednica